

Demir Özlü' nün “Stockholm Öyküleri” Adlı Eserinde Yalnızlığın ve Yabancılığın Sembolü Mekânlar

Sezen Başer*

ORCID: 0000-0001-5380-4211

Öz

Türk edebiyatında 1950 kuşağı olarak adlandırılan dönemin önemli yazarlarından olan Demir Özlü, ilk eserlerini varoluşsal felsefe ışığında gelişen kavramlarla oluşturmuş; bu akım ve beraberinde ortaya çıkan hiçlik, bunalım, yabancılaşma ve yalnızlık gibi olgular da yazarın eserlerinin temini oluşturan ana kaynaklar haline gelmiştir. İlerleyen zamanlar, yazarın hayatında birtakım değişimleri beraberinde getirmiş; özellikle memleketinden ayrı kaldığı yıllarda öykülerini besleyen en önemli kaynak, memleket özlemiyle beraber yabancı bir yerde yaşamış olmanın verdiği hüznün, ait olamama hissi ve yalnızlık duygusu olmuştur. Bu duygu ve düşüncelerle kaleme aldığı *Stockholm Öyküleri*, her unsuruyla bunu çokça hissettirmektedir. Eserin en dikkate değer özelliği ise içindeki hemen her öykü başlığının açık veya kapalı bir mekânın adı olmasıdır. Özlü' nün psikolojik yönü ağır basan hikâyelerinde yarattığı insan tipi ile insan davranışına etki eden her türlü canlı ve cansız varlık arasında önemli bir ilişki vardır. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı, *Stockholm Öyküleri* adlı esere, insan-mekân ilişkisi bağlamında bakarak mekân unsurunun hikâyelerdeki önemini ve insan psikolojisine etkisini metin tahlili metoduyla tespit etmek, mekân ve insan arasındaki psikolojik bağı ortaya çıkarmaktır.

Anahtar Kelimeler: Demir Özlü, Stockholm Öyküleri, Mekân, Yalnızlık, Yabancılaşma.

Gönderme Tarihi: 17/07/2019

Kabul Tarihi:25/09/2019

* Master Öğrencisi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
E-Posta: aydemirsezen9@gmail.com

The Venues Symbolising Solitude and Alienation in Demir Özlu's Novel "Stockholm Stories"

Sezen Başer

ORCID: 0000-0001-5380-4211

Abstarct

In Turkish literature, Demir Özlu is among the prominent authors of the era known as the "1950's generation" and his first works were based on the concepts developed in light of the existential philosophy, concepts such as nihilism, depression and solitude that arise with this trend became the main sources shaping the works of the author. The following developments resulted in severe changes in the life of the author; especially the sadness, lack of his sense of belonging and feeling of solitude along with the homesickness due to living in a foreign country became the sources feeding his stories especially in the years he spent away from his country. The *Stockholm Stories* written with the aforementioned feelings and thoughts severely evoke such concepts in the reader. One of the most striking characteristics of the work is that almost all stories are named after an either outdoor or indoor venue. The human types created by Özlu in his rather psychological works have a critical relation with all types of living creatures or non-living things that effect the human behavior. Therefore, this study aims to identify the importance of the venues/locations within the *Stockholm Stories* and their influences over human psychology by examining the stories within the context of human-location relations through the analysis method and in this way to reveal the psychological connection between the venues/ locations and human beings.

Keywords: Demir Özlu, Stockholm Stories, Venue, Solitude, Alienation.

Received Date: 17/07/2019

Accepted Date: 25/09/2019

Символ одиночества и чуждости в «Стокгольмских историях» Демира Озлю

Резюме

Демир Озлю, один из самых важных авторов периода турецкой литературы 1950-х годов, создавший свои первые работы с концепциями, разработанными в свете экзистенциальной философии; эта тенденция и возникающее в результате небытие, депрессия, отчуждение и одиночество стали основными источниками работ автора. Более поздние времена привели к некоторым изменениям в жизни автора; особенно в годы, когда он был далеко от своей страны что было самым важным источником, питающие рассказы писателя, а именно грусть в чужом месте с тоской по стране, чувство непричастности и чувство одиночества. В частности, эти концепции, которые автор упоминает в своей книге, опубликованной под названием «Десять лет в изгнании», и его мемуары, стали причиной исследования и анализа работы статьи «Стокгольмские истории». Большинство рассказов этой работы, которые мы изучаем, - это тексты, написанные автором, когда он был за границей. Тем не менее, самая основная особенность этих историй состоит в том, что название почти каждой истории - это название открытого или закрытого местоположения героя. Существует значительная связь между типом человека, созданным Озлю в его рассказах и всеми видами живых и неживых существ, которые влияют на поведение человека. Поэтому целью данного исследования путем анализа текста является изучение «Стокгольмских историй» Демира Озлю с точки зрения взаимоотношений человека и его местопребывания, а также важности местопребывания в рассказах и его влияния на психологию человека, в частности, степень, в которой герой отражает чувство чужеземца и чувство одиночества, для выявления психологической связи между человеком и его местопребыванием.

Ключевые слова: Демир Озлю, Стокгольмские истории, местопребывание, одиночество, отчуждение.

Получено: 17/07/2019

Принято: 25/09/2019

Giriş

Demir Özlü' nün eserlerini vermeye başladığı 1950'li yıllar, Türkiye ve dünyada siyasi, sosyal ve ekonomik olarak bir buhranın yaşandığı yıllardır. İkinci Dünya savaşının doğurduğu sonuçlar ile dünyanın birçok yerinde her alanda birtakım değişimler ve gelişmeler söz konusu olmuştur. Bu değişimin yankısı birçok yeni akım ve fikirle Türkiye'de de hissedilmiştir. Bilhassa Jean- Paul Sartre'ın yapıtlarıyla ve kamusal alandaki etkinlikleriyle, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra geniş bir taraftar kitlesi kazanan varoluşçuluk, Türkiye'de adından söz ettirmeye başlamıştır. 1950'li yıllarda edebiyatta yeniliğin peşine düşen, Batı edebiyatını yakından takip eden genç yazarlar bu akıma ilgi duymuş ve varoluşçuluk geniş kitlelere ulaşmaya başlamıştır.¹

İlk eserlerini varoluşçuluk akımının etkileri ile ortaya çıkaran Özlü, sonraki dönemlerde sosyal gerçekçi bir doğrultuda eserlerini oluşturmuştur. Yazarın öykülerindeki temi oluşturan varoluşsal kimlik ve beraberinde getirdiği hiçlik ve bunalım duygusu devam ederken bir taraftan da toplumsal bakış açısının getirdiği sosyal eleştiri ve siyasi duruş da eserlerinde yerini almıştır. Tüm bunların beraberinde yazarın 1979 yılında Türkiye'den ayrılması ve yurtdışında kaldığı on yıllık süre içinde yaşadığı sürgünlük, hissettiği yalnızlık ve yabancılaşma duygusu da - özellikle "*Stockholm Öyküleri*" – yazarın hikâyelerinin temini oluşturan ana hatlar olmuştur.

Yalnızlık, İnsan ve Mekân

Demir Özlü' nün hikâyelerinin psikolojik yönü ağır basar. Onun hikâyelerinde insan çok boyutlu bir varlıktır. Bu sebeple insan davranışına etki eden her türlü canlı ve cansız varlık eserlerinde önem teşkil eder. Hikâyelerdeki insan tipi çoklukla yalnız, bunalımlı, kendi içinde "ben"i arayan, sorgulayan ve arayış içinde olan kişilerden oluşur. Kendi içine kapanan yalnız insan ile mekân arasında da kuvvetli bir bağ vardır. Özlü, insan-mekân bağlamından hareketle kahramanın duygu ve düşünce değişimini ve gelişimini ayrıca insanın insana karşı ve insanın topluma karşı tutumunu öykülerinde açıkça gösterir.

¹ Jale Dirlikyapan Özata, *Kabuğunu Kıran Hikaye (Türk Öykücülüğünde 1950 Kuşağı)*, İstanbul: Metis Yayınları, 2013, 107.

Prof. Dr. Şerif Aktaş: “*İtibarî mekân, haricî âlemi aksettirme endişesiyle tanıtılıyor ve tasvir ediliyorsa “mimesis”e bağlı yapma ve yaratma tarzına uygun bir esere vücut veriliyor demektir. “Tedric” esası çevresinde kaleme alınan metinlerde ise mekâna ait hususiyetler, bir intibayı sezdirecek tarzda dikkatlere sunulur. Birincisinin resmini yapmak mümkündür, ikincisinde ise resim, yerini minyatüre bırakır. Resimle minyatür arasındaki fark, iki ayrı yapma ve yaratma arasındaki farkı sezdirecek mahiyettedir*” der.²

Mehmet Tekin’e göre: “*Mekân, temel niteliği itibariyle kapsamlı bir kavramdır ve içinde toplumsallaşmanın temel değerlerini barındırır. En geniş anlamıyla mekân uygarlığın ve uygarlaşmanın vitrinidir. ...eserin bünyesinde yer alan mekân tablosunda, bir dönemin gelenekleri, eşya zenginliği, mobilya ve mefruşat tarzı, giyime ve eğlenceye dönük alışkanlıklar, modalar, argo ve günlük konuşmalar yer alır.*”³ Modern dönem eserlerinde mekân başlı başına bir değerdir. Sadece bir eşya veya dekor unsuru olarak değil; insanın ve vakanın tamamlayıcısı konumundadır. İnsan ve mekân arasında kurulan bağ, psikolojik yönü ağır basan eserlerde daha fazla ön plana çıkar ve kahramanın ruhsal durumuna etki eder ve o ruhsal durumu gün yüzüne çıkarmaya yardımcı olur. Yazarın amacı ve oluşturmaya çalıştığı üslup, mekân unsurunu ele aşını belirleyen temel etkendir. Her şeyin başında yazarın amacı insanı daha iyi ve derinlemesine anlatabilmektir. Bu sebeple yazar, insan davranışına etki eden her unsuru en ince ayrıntısına kadar ele almaya çalışır. Mekân ve insan arasındaki bağ düşünüldüğünde mekân, insan psikolojisini yansıtan veya ona etki eden konumda olabilir.

Edebi metinlerde mekân ögesi, çokça ve farklı şekillerde okurun karşısına çıkabilmektedir. Bu mekânlar betimleme/tasvir yoluyla ve anlatma/gösterme yoluyla eserde kendine yer bulabilir. Mekâna ağırlık veren yazar, hareketi az olan bir olay akışını, belli bir mekânda geçen hikâyeler aracılığıyla, kahramanın kendi ve çevresiyle iletişimini yansıtır. “*Romancılar, kahramanlarının kimliklerini çizmek için mekân unsurundan yararlanırlar. Bu uygulama özellikle psikolojik yönü ağır basan “dramatik roman” örneklerinde sıkça tekrarlanır. Genellikle dar veya kapalı nitelik taşıyan bu mekânlar, eşya unsuruyla*

² Şerif Aktaş, *Roman Sanatı ve İncelemesine Giriş*, Ankara: Akçağ Yayınları, 1984, 127.

³ Mehmet Tekin, *Roman Sanatı I*, İstanbul: Ötüken Yayınları, 2016, 145.

zenginleştirilir. Bu mekân modeliyle orada oturan kişinin psiko/sosyal kimliğine açıklık getirilmek istenir.”⁴ Mekân unsuru sadece dar veya kapalı olarak değil; geniş veya açık mekân olarak da adlandırılabilir. “Kapalı mekânlar daha çok ruh çözümlmelerine zemin hazırlarken açık mekânlar daha ziyade aksiyonu gerektiren yerler olarak öne çıkar.”⁵ Tüm bunların yanında bu çalışmada önemli olan husus, mekânların açık veya kapalı olarak sunulması değil; kahramanın yalnızlığı ve hissettiği yabancılık hissi ile mekânlar arasında kurulan bağıdır. Burada yapılacak olan açık-kapalı mekân gruplandırması, çalışmanın belli bir düzen çerçevesinde devamı için gerekli görülmüştür.

Anlatı unsuru olarak mekân kavramını inceleyeceğimiz Stockholm Öyküleri, Özlü’ nün mekân olgusu üzerine kurulu eserlerinden biri olması hasebiyle önemlidir. Şahsi veya genel olarak hemen her türlü mekânı barındıran öykülerdir bunlar. Burada mekân, bir bar, lokanta, kahve, ev veya eczane olabilmekte hatta çoklukla şehrin tamamı öyküleri bir mekân olarak kuşatabilmektedir. Kent insanının yaşamı, çevresiyle olan ilişkileri, kahramanın yalnızlığı ve yabancılığı mekânlar ile kurduğu anlamsal ve öznel bağ çerçevesinde hikâyelerde işlenir ve bireyin iç dünyasına ait semboller, mekânın anlatımı ile ifade edilir. Seyahat etme hali ve yaşadığı sürgünlük, ülkesinden uzak kalan kahramanı, yalnızlaştıran ve yabancılaştıran bir durum olması sebebiyle hikâyelerde üzerinde en çok durulan temlerdir. Hakikatte yurt dışına kendi isteğiyle çıkan Özlü, sonrasında ülkede yaşanan birtakım olaylar sebebiyle vatandaşlıktan çıkarılmış ve kendisinin hayatında bir sürgün dönemi başlamıştır. Bu sebeple yukarıda belirttiğimiz gibi bu durum, öykülerin arasına doğrudan veya dolaylı olarak sıkıştırılmıştır. Özlü bu durumu sürgünlük olarak da adlandırmaz öykülerinde. O, yurdundan ayrı düşmüş, parçalanmıştır. Bu yitirilmişliğin sızısı, bitmeyen yolculuklar ve mutsuz doyum anları olarak mekân-insan ekseninde sahnelenir. Özlü, hikâyelerini klasik bir yapıyla vermez okura. Herhangi bir olayın yerine bir durum veya göstergeden hareketle mekân ve kişi anlatımıyla bir aksiyon sağlar. Belli bir olayın olmaması da mekânı ön plana çıkaran noktalardan biridir. Hatta eserde birçok hikâyenin başlığı mekân adlarından oluşmaktadır: “Bellman Sokağı’nda”, “Discotekte Bir Yazar”, “Anemas Zindanları”, “Merkez Postanesi’nde”, “Eczane”, “Cafe Nova”... bu öykü başlıklarına bakıldığında

⁴ Tekin, *Roman Sanatı 1..*, 158.

⁵ Ali İhsan Kolcu, *Öykü Sanatı*, Konya: Salkım Söğüt Yayınevi, 2006, 24.

Stockholm Öyküleri'nin ana omurgasını mekanların oluşturduğu söylenebilmektedir.

Stockholm Öyküleri'nde ele alacağımız mekân unsurlarını açık ve kapalı mekânlar başlığı altında değerlendirip bu mekânların kahramanın yalnızlığını ya yabancılığını ne derecede yansıttığı üzerinde duracağız:

Açık Mekânlar

İstanbul/Stockholm, Şehir: Özlü' nün hayatında şehirler büyük bir öneme sahiptir. Hayatı boyunca birtakım seyahatler yapan, çok şehir gören yazar, gördüğü yerleri öykülerinde gerek mimarisiyle gerek insanıyla gerek toplumsal ve kültürel öğeleriyle önemli derecede işlemiştir. Hatta mekân unsuru yönüyle incelediğimiz eser de onun on yıl süreyle yaşamını sürdürdüğü ve hikâyelerinin ana konusu haline getirdiği Stockholm'dür. Bilhassa hayatının büyük bir kısmını geçirdiği yani ait olduğu İstanbul ile on yıl süreyle kaldığı Stockholm şehri onun hikâyelerinin adeta başkahramanı niteliğindedir. Stockholm Öyküleri, yazarın hayatından bağımsız düşünemeyeceğimiz- anlarıyla çoğunlukla aynı paralellikte olan kahramanın İstanbul- Stockholm arasında zihinsel ve duygusal gel-gitleri içerisinde geçen çok sayıda an ile dolu öykülerdir.

Stockholm Öyküleri'ne mekân unsuruna ait öğelerden 'şehir' odağında baktığımız vakit, iki ana husus dikkat çekmekte: Bunlardan birincisi, yazarın seyahat etmekten başlı başına keyif alma halidir. Dünyaya dair yeni şeyler bilmek ona haz verir ve buna zaman zaman hikâyelerinde de değinir. Bir taraftan da onun seyahatler yapması, kendiyle baş başa kalması ve bir nevi kendine yolcuğudur. Onun içsel yolculukları ve kendi yaşamına dair arayışları varoluşsal arayışın doğal sonucu olarak bu öykülerde de yerini alır. Hikayelerde şehir odağında göze çarpan ikinci husus ise -ki bizim asıl üzerinde durduğumuz meseledir- Stockholm'de uzun yıllar yaşamak zorunda kalmanın ve dolayısıyla Türkiye'den, yakınlarından, ayrı bırakılmanın üzerinde yarattığı sıkıntılardır. Anılarını kaleme aldığı eserde yazar bu konuyla ilgili görüşlerini şöyle dile getirmektedir:

“Artık öğleleri uykuya dalarsam, derin melankolik düşlere dalıyordum. Birkaç yıldır, giderek ağırlaşan bir sorundu bu bende. Öğle uykularında bastıran karabasanlar... Bunlar çeşitli biçimlerde ortaya çıkıyorlar: Kimi bir düş olarak, kimi yarı uykuların yarı düşleri, kimileri de düşünce, cümle olarak, acıyı da derinden duyarak. Bütün bu karabasanların ana teması yakınlarımdan-onlar

hayatta olsunlar, olmasınlar- uzaklıktı. Doğrudan doğruya ayrılığın, uzak düşmenin acısıydı bunlar.”⁶ Yazarın Stockholm Öyküleri’nde anlattığı, kendi hayatıdır ve hikâyelerin büyük kısmını ben diliyle yazmıştır. Yayınladığı bu öykülere ve Stockholm’e bakış açısını anılarında şu cümlelerle ifade eder:

“İstanbul’dan sonra bana çok sakin ve sessiz görünen Stockholm’de yaşam nasıldı? Ben bunu sonradan ‘Stockholm Öyküleri’ adıyla yayınladığım öykülerde de daha başka yazılarımda da anlatmaya çalıştım. Ama elbette bir parçasını. Özellikle de yabancı bir yazara yansıyan parçasını.”⁷ Şehir bazen bütünüyle bazen de daha küçük mekanları ile, yabancı bir yazara yansıyan biçimiyle, kahramanın ruh halini yansıtan simgesel bir değer olarak var olmuştur. Öykülerde yazarın amacı şehri salt tasvir etmek değil; kahramanın hissettiği o yabancılık ve yalnızlık hissini arka planı ile vermektir. “Charlottenburg/1” adlı hikâyede: “Senin için şaşırtıcı bir şeydi Charlottenburg’la karşılaşmak, batıdaki Fransa’daki kent isimlerini çağrıştıran bu isimle. “Cherbourg” gibi diye mırıldanıyorsun, “Cherbourg Şemsiyeleri”. Henüz genç sayılacak bir yaşta, “dünya daha umutluyken”, arkadaşlarıyla gördüğün o fantezi dolu filmlerden biri: şimdi görme olanağı yok o filmleri. O arkadaşların da yoklar. Sen de burada yalnızsın işte.”⁸ Karşılaştığı bir yer adı, geçmişe, anılarında arkadaşlarıyla izlediği bir filme götürüyor kahramanı. Yalnızlığını ve kimsesizliğini hissediyor. Burada yazarın hissettiği gerçek manada bir yalnızlık ve yabancılık hissidir. Zaman zaman varoluşsal sorgulamaların içinde olsa dahi hikâyelerde, çoklukla hissettiği gerçek yalnızlıktır. Başka bir hikâyesinde bulunduğu bir Yahudi mahallesinde kendi yaşamına da göndermeler yaparak Yahudilerin oturdukları yerden gönderilmelerine tepki gösteriyor: “Burası eski Yahudi mahallesi değil mi? Yahudiler azalmış. Karşı sokaklar oralarda dizilen evler çok harap, bakımsız. Kim atabilir Yahudileri bu mahalleden? Hangi güç? Gözleri görmediği halde bu eski kentte yolunu bulabilen bir insanı, kim sürebilir yabancısı olduğu yerlere? Zihninin içindeki bir tasarıya göre sürüldüğü yerde de yolunu bulacak olsa da.”⁹ Yazar, kendi isteğiyle yaşamaya karar verdiği Stockholm’de, hakkında verilen vatandaşlıktan çıkarılma emriyle bir sürgün hayatı yaşamaya başlamış ve bu mevzu onun hikâyelerinde

⁶ Demir Özlü, *Sürgünde On Yıl*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2001, 208.

⁷ Özlü, *Sürgünde On Yıl* .., 178.

⁸ Demir Özlü, *Sürgün Küçük Bulutlar: Stockholm Öyküleri Charlottenburg I.*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2012, 87.

⁹ Özlü, *Stockholm Öyküleri/Yahudi.*, 102.

çokça yer almıştır. Yurdundan uzak yabancı olduğu bu kentte kendi gibi ait olduğu yerden zorla gönderilen insanların hikâyelerine de yer vermiş ve bu ortak duygu halini yansıtmıştır. Yazar, kentle ilgili gösterdiği imgeleri bazen bir yazma aracı olarak da kullanmıştır. “Orada Kalmak” isimli hikâyesinde yaşadığı kentte sığınabileceği tek şeyin ‘yazmak’ olduğunu vurgular: “Bahardan sonra- burada yaşadığın ilk bahar mevsimiydi- kentin güney kesiminde, bir iç avluya bakan küçücük bir daire kiraladın. Orada bir şeyler yazabileceğini umuyordun. Yazabilmek için gereken yabancı oluştusa, işte o, derinleşti. Korkunç gerçeklikle arana saydam bir uzaklık koymaya çalışıyordun. Kendi geçmişin o kadar uzaktı ki senden.”¹⁰ Bulduğu şehirde sığınabileceği tek şey ‘yazmak’ olan anlatıcı geçmişine ve ait olduğu yere uzaklığına yazarak katlanabilmektedir. Yazma eylemini yaşadıklarını unutma eylemi olarak yansıtmaktadır.

Stockholm Öyküleri içerisinde en çok adı geçen şehirlerden biri İstanbul’dur. Özellikle yazarın hayatının büyük kısmının geçtiği Beyoğlu, birçok hikayesinde yazarın özlem duyduğu ve sıklıkla anımsadığı yer olarak geçmektedir.

“Eski Beyoğlu’nda ‘zamklı kadın’ imgesi veren bir kadını aramaya vakit bulamazdınız sanırım. Öyle çok şehvet duygusu uyandıran kadın vardı ki, bu kentin sokaklarını dolduran kuzey ışığının donukluğundan sonra, zamklı kadına rastlamam şaşkınlığını yaşamıştınız orada. Balıkpazarı’ndaki kiliselerden, caddedeki dükkânlardan fırlayan kaldırımlarda salınarak gezen, sinemalara girip çıkan, Baylan Pastanesi’nde oturan, cadde üstündeki ya da yan sokaklardaki buluşma evlerinde çalışan, Nisuz Pastanesi’nde pazarlık eden, parayla ya da parasız yatan, seven, âşık olan, sevgilisine kaçan, ya da sadece sizle gezintiye çıkan bunca güzel kadın nereden toplanmıştı o caddeye.”¹¹ Hikâyede Stockholm’de çok nadir bulunan alımlılık ve sıcaklıkta bir kadınla tanışınca geçmişe gidiyor yazar. Zamklı kadın imgesi üzerinden bu soğuk şehrin kadınları ile Beyoğlu’nun kadınlarını kıyaslar. Beyoğlu’nda her şeyin bir ahenk içinde olduğu, birbirini tamamladığını ifade eder. Ait olduğu yer ile şimdi yaşadığı yer arasındaki fark onu üzmektedir. Eski Beyoğlu’nun sıcaklığını bir kadın imgesi üzerinden aramaktadır.

¹⁰Özlu, *Stockholm Öyküleri/Orada Kalmak..*, 112.

¹¹ Özlu, *Stockholm Öyküleri/Zamklı Kadın..*, 149.

Bir beklentiyle geldiği ve yıllarca kaldığı Stockholm’de umduğunu bulamamıştır yazar. Bir ümitle çıktığı yolculuk, eninde sonunda yabancı olduğu bu kentte daha da yalnızlığa sürüklemiştir onu. “*Burada yaşamım eninde sonunda bir eve tıklararak, günlerini geçirmek- doğayı mevsimleri seyretmek, uzun kış mevsiminin geçmesini beklemek, aylarca beklemek- olduğunu bilmiyor muydum?*”¹² Yaşadığı özlem, ülkesinden ayrı olmanın hüznünü her daim içinde barındıran yazar, kentleri keşfederek, dolaşarak zihnini boşaltmaya çalıştıysa da belli bir noktadan sonra onun da işe yaramadığını anlamaya başladığını bir başka hikâye olan Danse Bank’ta görmekteyiz: “*Yıllar sonra yaşamımın yarısını arkada bırakmışken rüzgar beni buralara sürükledi. Çocukluğumun resimlerine benzeyen yapıları bir gözden geçirdim. Kopenhag’da, Amsterdam’da kanallar caddeler boyunca sıralanıyordu. Ayrı düşmüş bir insan yapıların ön yüzlerini gözden geçirmesin de ne yapsın?*”¹³

Kitabın hemen her öyküsünde izlerini bulabileceğimiz yaşadığı yere ait olamama hissi, geçmişe ve yakınlarına duyulan özlem- bilhassa İstanbul ve Stockholm arasında yapılan kıyaslamalarla bunu görebilmekteyiz- Stockholm şehrinin her ögesiyle soğuk bir kuzey kenti olması ve yazarın sürekli bir boşlukta yaşadığı hissi hemen her hikâyede göze çarpan noktalarıdır. Şehir, yazarın muhayyilesinde bir kaçış ve kavuşma noktası gibidir adeta. Artık yaşamak istemediği bir şehirden başka bir şehre gider lakin aradığını bulamaz. Şehir burada tek başına değil, içindeki her ögesiyle- insan, mekân, manzara, yemek vs.-bir anlam/anlamsızlık kazanmaktadır.

Cadde, Sokak ve Kaldırımlar

Yazarın hikâyelerini anlatırken yararlandığı önemli mekânların başında cadde, sokak ve kaldırımlar gelmektedir. Şehir kısmında bahsettiğimiz üzere bazen şehrin tamamı bazense şehirde bir cadde, bir sokak veya herhangi bir mekân önünde oturduğu bir kaldırım taşı, hikâyenin geçtiği ana mekân olarak kahramanın ruh halini yansıtabilmektedir. Hemen her öyküde geçen bu açık mekânlar, kahramanın şehre dışarıdan bakışını ve yabancılığını gözler önüne seren simgeler halinde okuyucunun karşısına çıkmaktadır. Kahraman devamlı surette şehrin kalabalığına karışarak yalnızlığını bu mekânlar aracılığıyla gizleyebilmekte ve

¹² Özlü, *Stockholm Öyküleri/ Lena Person’la Konuşmamak..*, 162.

¹³ Özlü, *Stockholm Öyküleri/Dance Bank..*,185.

şehrin gerek açık gerekse kapalı her unsuru bu işleviyle hikâyelere bir değer katabilmektedir.

“Cristina Nilsson’u Aramak” isimli öyküde sokak şu şekilde tasvir edilmekte: “Uzakta, güneşin ışıklarının savrulduğu yerde, pencereleri kapalı bir kent görüyorum. İnsanı döndürüp dolaştırıp aynı yere getiren ıssız sokaklar. Bu ıssızlık içimin ıssızlığı mı yoksa iyice tanımadığım bir kentte dolaşıp durmaktan mı geliyor?”¹⁴ Burada iç içe geçmiş açık/kapalı mekânlar devamlı olarak bir boşluğun ve yalnızlığın vücut bulmuş hali oluyor. Sokakların ıssızlığı, kentte kimseyi tanımamanın verdiği yabancılık ve sürekli şekilde geçmişiyile bir kıyas hali tüm öykülerde olduğu gibi bu hikâyenin de başrolü oluyor. Bir başka hikâyesinde: “Bellman Kahvesi’nin önünde tahta masalardan birinde, tentenin gölgesinde oturuyor, yaz mevsiminin daha da tenhalaşan eski sokağına bakıyordun. Tentenin altında sana vurmayan ışıktan sokaktaki güneşe doğru. Sakin tatil gününde, ıssız bir sokakta öğle yemeği yiyecek ve sonsuz sonrayı düşünecektin.”¹⁵ Yazarın hemen her hikâyesinde caddeler, bir müddet sonra biten kısa ve sonu olan yerler; sokaklar, dar, ıssız ve kimsesiz tasvir edilir kaldırımlar ise kahramanın oturup insanlara dışarıdan bakabildiği ve kalabalığa karışıp yok olabildiği mekânlar olarak karşımıza çıkmaktadır. “Bütün kenti dolaştın. Sokakları bir bir tanıdın. Yapıları da. Öyle ki görmediğin pek az sokak kaldı o kentte. Yeni bir sokağa yolun düştüğü zaman seviniyordun. Bu seni oyalayacak, küçük hülyalara sürükleyecek, sıkıntını azaltacak bir şeydi. Yeni bir şey içini yeniler gibiydi.”¹⁶

Şehri, dışarıda- kalabalığın içinde- yaşama hali öykü kahramanı için her gün yapılması gereken zorunlu bir aktivitedir adeta. Her gün yeni bir sokak keşfetmek, caddelerde şehrin bitiş noktasına varan yürüyüşler yapmak ve bu bitiş gözlemlenmek, herhangi kalabalık bir mekânın kaldırımında oturup gelen geçen insan topluluğunda gözüne çarpanları incelemek ve irdelemek kahraman için sıradan aktiviteler olmuştur. “Kentte son yıllarda moda olmuş hamburger dükkânlarından birinin önüne, kaldırımına oturmuş, tabaktaki dondurmaya kaşıkliyordum. Üşütmeyecek kadar bir sıcaklık vardı havada. Tatil günü olduğu için bulvardan geçen taşıtlar da az.”¹⁷

¹⁴ Özlü, *Stockholm Öyküleri/Cristina Nilson’u Arama.k*, 18.

¹⁵ Özlü, *Stockholm Öyküleri/ Bellman Sokağı’nda..*, 50.

¹⁶ Özlü, *Stockholm Öyküleri/ Yeniden Yaşamak..*, 211.

¹⁷ Özlü, *Stockholm Öyküleri/ Bir Kadın..*, 74.

Kapalı Mekanlar

Ev/ Oda

Hikâyelerde kahramanın yabancılığını ve yalnızlığını yansıtmaları yönüyle ev/oda figürünü, diğer açık ve kapalı mekânlara oranla daha az görmekteyiz. Yazar ev/oda hassasiyetini birkaç hikâyede farklı yönleriyle dile getirmiştir. Genel olarak kendini kapattığı, okuduğu ve yazdığı zamanlarda evine/odasına çekildiği anları tasvir eder. Bunun dışında aidiyet duygusu, geçmişe özlem ve mimari yönüyle ev/oda, gerek gerçek gerek sembolik olarak değerini yansıtmaktadır. ‘Eve Dönüş’ adlı hikâyede kendine ait olmayan bir odada kalma durumunun üzerinde yarattığı yabancılık hissi ile geçmişinde kendine ait olan eve duyduğu özlem arasındaki gelgitleri okuyucuya aksettirmiştir: “*Bütün gece Ana’nın yanımda olmayışının gittikçe büyüyen boşluğunu duydum. Kendime ait olmayan bir odada yatıyorum çünkü. Yalnızım.*”¹⁸ Hikâyenin devamında, kahraman anlatıcı, yabancı birinin evinde, oraya ait olmayışın verdiği huzursuzlukla rüyasında Fatih’teki evine, odasına gitmeye çalışır.

“*Her şeyimi yitirmedim ki Ana. Gündüz vakti bana rastlasan ne kadar mutlu olduğumu göreceksin. Hiçbir yere bağlı değilim ben. Palamarları çözülmüş bir gemi gibiyim. Ama gecenin karanlığında durmaksızın gerçekleştirilmeye çalıştığım bir tek amaç var: O da Fatih’teki evin o bana ait odasına gidebilmek. ... ama bir gün gideceğim görürsün.*”¹⁹ Mekân unsuru olarak evlerin hikâyelerde geçen bir başka yönü ise mimari özelliklerinin vurgulanmasıdır. Burada dikkat çekici nokta yazarın hayatının büyük kısmını geçireceği bu kuzey kentini daha çocukluğunda okuduğu Andersen Masalları ile zihnine nakşetmesidir. ‘Danse Bank’ isimli hikâyede: “*Eski tip evler, ön yüzleri pek geniş değil, ortalama üç katlı, bir de çatı katı var. Çatı katının üzerini çiçek yaprakları gibi ya da merdivensi bir çatı süslüyor. Birbirine bitişik evler... Unutamadığım çizgiler bunlar. ... Ayrı düşmüş bir insan yapıların ön yüzlerini gözden geçirmesin de ne yapsın?*”²⁰

Lokanta, Kahve, Bar, Meyhane

Hikâyelerde, kahramanın hemen her öyküde bir lokanta veya kahvede yemek yerken veya akşamüstü ve geceleri barda bir şeyler içerkenki durumu

¹⁸ Özlü, *Stockholm Öyküleri/Eve Dönüş...*, 107.

¹⁹ Özlü, *Stockholm Öyküleri/Eve Dönüş...*, 108.

²⁰ Özlü, *Stockholm Öyküleri/Danse Bank...*, 185.

işlenmektedir. Bu mekânların yoğun şekilde hikâyelerde tasvir edilmesinin sebebi sadece günlük hayatın akışını vermek değil; yazarın yabancı memleketteki yalnızlığını gözler önüne serecek nitelikte olmasındandır. Bu kapalı mekânlarda zaman geçiren kahramanın kendinden kaçışı ve bir kalabalığın içinde kayboluşu dikkati çekmektedir. Öykülerde, lokanta ve kahveleri barlardan ayıran nokta, yazarın bu mekânlarda yiyip içerken Stockholm'deki hayatın gündelik akışını, insanlarını-bilhassa gözüne çarpan bir kişiyi- irdelemesi ve bununla birlikte kendi hayatına ve yalnızlığına yönelik, geçmiş yaşamına veya orada bulunduğu zamana dair düşüncelere dalarak her gün, günlük bir rutin şeklinde bunu yaşamasıdır. 'Lilla Maria' hikâyesinin konusunun geçtiği mekân olarak kahramanın öğle yemeklerinde tercih ettiği küçük bir mahalle lokantasıdır. Kahraman, bu lokantada uzun ve yalnız geçirdiği saatlerde etrafı izleyerek herhangi bir yönüyle gözüne kestirdiği birini incelerken bir taraftan da yemeğini yemektedir. Hikâyede kahramanın gözüne takılan yaşlı bir kadın, kahramanın dikkatini çekmiş ve hikâyesinin bir parçası oluvermiştir. "*Lokantada artık azalmış olan müşteriler arasında yaşlı kadın ikinci sütlü kahvesini içiyor ve kalkıp gitmek için acele etmiyordu. Güneş batıncaya kadar döneceği boş evinde sonsuz uzun bir zaman parçası vardı onun için...*"²¹ Kalabalık bir lokantada en yalnız olan ve yaşı yalnızlıkla örtüşen kişiyi bulmuş ve üzerine bir hikâye yaratmıştır kahraman. Kendi yalnızlığını bir nebze de olsa kadının yalnızlığını düşünerek gidermiştir. Hikâyelerde kahramanın çoklukla yaptığı tam da budur. Kendini unutmak için başkalarını düşünme eylemi içindedir hep. Bir başka hikâyeye de bir yabancıнын, yabancı olduğu ülkede ne derecede var olduğunu göz önüne sermesi açısından önemlidir. Zira yazar sadece kendi yalnızlığını işlemiyor, aynı zamanda yabancı olduğu bu ülkede, o ülkedeki her şeyin-bir lokanta masasının bile- o ülke insanına ait olduğunu düşünüyor. Yabancı olan fazla olandır ve o, oraya ait olmadığı gibi ora da ona ait değildir: "*... hem salonu gören güzel bir masa, hem de kuytuda biraz. Böylece bazı müşteriler gelirse bu özel topluluk kuytadaki masada rahatsız etmez kimseyi, göze batmaz.*"²² Kahveler de tıpkı lokantalar gibi gündüz oturup zaman geçirmek, bir şeyler yiyip içerken geçmişi ve bugünü düşünmek için biçilmiş yerlerdi. 'Orada Kalmak' adlı hikâyede: "*O zaman geceleri de açık olan, penceresiz, arka bölümü daha bir rahat görünen bir kahve bulmuş olmaktan memnundunuz. Konditori Ritorno. İtalyancaya*

²¹ Özlü, *Stockholm Öyküleri/Lilla Maria..*, 40.

²² Özlü, *Stockholm Öyküleri/Stockholm'de Bir Öğle Vakti...*, 21.

benzeyen bu isim, bu ıslak, boş, ıssız pazar gününde çok uzaklardaki mutlu günleri çağırırsa da; ... Gene de mahalledeki öteki küçük kahvelerden daha rahattı burası."²³ Geçmişe ait düşüncelerle dolu olduğu o hikayedeki kahveden başka bir kahveye, Lena Persson'la Konuşmamak adlı hikayedeki Tures Kahvesi' ne geçildiği vakit kahraman anlatıcı şunları dile getirmektedir: "*Tures Kahvesi' nin yüksek bir sandalye ile ulaşılan barından avlu üzerine yerleştirilmiş masalarda oturanlara, kalın camlar ardındaki sokaktan geçen, kentin bu lüks kesimindeki insanlara bakıyordum. Kendi yaşamımı düşünüyordum: sadece onu da değil: dünyayı da. Yaşamı ve ölümü de.*"²⁴

İçkili mekânların hikâyelerdeki yeri ise daha çok kahramanın yalnız kalmak, kalabalık içinde kaybolmak bazen de yeni insanları tanımak adına-bilhassa kadınları- sık sık uğradığı mekânlardır. Sık sık barlarda bulunma ve yoğun şekilde içki tüketmesi de yalnızlığını bir nebze de olsa unutmaya çalışmasından kaynaklanmaktadır. Fakat ne yaparsa yapsın, kahramanın dönüp geldiği yer yine kendidir. Bulunduğu her mekân, onu zihinsel olarak kendi geçmişine götürmektedir. Bu da kendisinden kaçmak isteyen kahramanı, daha büyük bir yalnızlığa sürüklemektedir. "*Barda yapayalnız oturmak, içki içmek ve kimseyle ilişki kurmamak. Yalnızlığın olağan olduğu bir yerde, yapayalnız olmak.*"²⁵ Bir başka hikâyede kahramanın cümleleri ruh halini ve bakış açısını vermesi açısından söylemek istediklerimizi özetler niteliktedir: "*Cuma geceleri, çalışan kent insanlarının hafta sonu tatili sevincine katılmak isteyerek küçük lokantalara, bir de çok tutulan bir gece kulübüne gidiyordun. KB barda da, gece kulübünde de bazı ahbaplar bulmuştun. Az da olsa tamamen başka bir dünya üzerine konuştuğunuz tanıdıklar... Konuşmalar arasında senin kendi dünyanı anlatman gereksizdi. Anlamaları olanaksızdı. En iyisi gündelik şeylerden konuşmaktı. Sadece yabancı insanlar arasında değildin, kendi kendine de yabancılaşıyordun: Çok az konuşmak en iyisiydi.*"²⁶

Tren/ Tren İstasyonu

Tren yolculukları ve istasyonlar Özlü' nün hikâyelerinde önemli bir yer tutmaktadır. Yazarın kendi iç dünyasındaki arayış hali, varoluşsal sıkıntıları,

²³ Özlü, *Stockholm Öyküleri/Orada Kalmak...*, 109.

²⁴ Özlü, *Stockholm Öyküleri/Lena Person'la Konuşmamak...*, 163.

²⁵ Özlü, *Stockholm Öyküleri/Akşamüzerleri Gidilen Bir Bar...*, 30.

²⁶ Özlü, *Stockholm Öyküleri/ Yeniden Yaşamak...*, 211.

yaşadığı boşluk hissi bilhassa yaptığı yolculuklar esnasında kendini göstermektedir. Bunun yanında, yaşadığı yalnızlık hissi, ülkesine duyduğu özlem de bu yolculuklarla birlikte birer simgesel değer olarak sık sık karşımıza çıkmaktadır. *“Yaz da sıcak oldu. Türkiye’deki gibi. Duvarlar üzerinden sarkan ağaçların yaprakları da tozlanmış. Türkiye’deki gibi. Bu istasyon, senin çocukluk yıllarının eski Anadolu istasyonlarına benzediğine göre, demek ki eski kuşakların insanları daha bir arada yaşıyorlardı. Demek ki birbirinden gördüklerini yapıyorlardı. Öyleyse insanlar arasında önemli farklar yok. İsveç istasyonları da senin çocukluğunun istasyonları gibi. Alacakaranlık gecenin içinde otur, renkli sabahı bekle. Mutlu ol burada.”*²⁷ Tren yolculukları, gezdiği şehirler ve beklediği istasyonlar, kahramanda her zaman aynı ruh halini vermez okuyucuya. Bu hikâyede ülkesine, oradaki istasyonlara duyduğu özlemi dile getirirken İsveç istasyonları, onda geçmişi anımsatan tatlı birer mekân hissi verir. Fakat her daim aynı şeyi hissetmez kahraman. Özellikle *“Dünyanın Bir Yerinde”* isimli öyküde tren yolculukları ve istasyonlar, geçmişin yükünü zihninden atmaya çalışan kahramanın bir kaçış ve yalnızlık halini göstermesi açısından önemlidir. *“Yitip gitmek istiyordun sanki; dünyanın herhangi bir yerinde yitip gitmek istiyordun. Kimsenin seni tanımadığı yerlerde; geçmişinle ilgili imgeleri kafanın içine taşıyarak...”* Ve aynı hikâyenin bir başka satırında şunları söylüyordu kahraman: *“Altona İstasyonu’ndaydın ve kimse senin burada olduğunu bilmiyordu. İki de bir de düşünmezlerdi seni. Belki yollarda onların bilmediği kentlerde kalıp çok gecikirsen nerede olduğunu merak edecek birkaç kişi çıkardı. Ama istemezsen sen, bilemezlerdi nerede olduğunu.”*²⁸ Stockholm Öyküleri’nde yer alan birçok hikâyede kahramanın özellikle Avrupa ülkelerinde sık sık seyahati işlenmiştir. Yukarıda da belirttiğimiz üzere hem kendinden hem geçmişinden kaçmak için bir çaba içinde olan kahraman zihinsel bir eylem olarak devamlı Türkiye’yi düşünmektedir. Yaptığı yolculuklarda gittiği yerlerde geçmiş-bugün mukayesesi yapmakta ve o ruh halinden bir türlü kurtulamamaktadır

Diğer Kapalı Mekânlar

Stockholm Öyküleri’nde birer kere geçmelerine rağmen bazı mekânların işleniş şekli, ele aldığımız konuyu desteklemesi açısından önemlidir. Bu mekânlar: hastane, eczane ve postanedir. Özellikle her şeyin bir düzen ve nizam içinde

²⁷ Özlü, *Stockholm Öyküleri/ Bellman Sokağı’nda...*, 55.

²⁸ Özlü, *Stockholm Öyküleri/Dünyanın Bir Yerinde...*, 70.

işlediği bu ülkede bu tarz kamusal mekânlar kahramana oldukça soğuk ve itici gelmektedir. “Diskotekte Bir Yazar” hikâyesinde alışık olmadığı bu düzene adeta bir başkaldırı vardır. Mide sıkıntısıyla geldiği hastanede hemşirenin kendisini hastane içindeki gişeye yönlendirmesi ve kahramanın bir çizgiyi takip ettiği halde bir türlü o gişeye varamayışı, aksine takip ettiği yolun onu farklı bambaşka alanlara çıkarması, gerçeküstücü bir anlatımla dile getirilmiştir.²⁹ Kahraman burada hastaneye ve o ülkenin kurallarına oldukça tepkisel yaklaşarak kendini bir diskoteğe atar ve orada hikâyelerini yazmak ister. Böylece yazdıklarını kimse anlamadan ve kendisi de fark edilmeden kalabalığın içinde kaybolup gidecektir. “Eczane” isimli öyküsünde de eczaneyi, mecburiyetler sebebiyle geldiği fakat bulunmaktan haz almadığı bir yer olarak işler. Eczanenin ve çalışanların soğuk hali, sıcak ve samimi tavırlar sergileyen bir Türk için oldukça donuk bir ortamdır. Bazı hikâyelerinde bu kuzey kentinin sakin ve mesafeli hali onu memnun ederken bazen de bu yönlerine tepkisel davranmaktadır.³⁰ Bir başka hikâyesi “Merkez Postanesi’nde” dir. Bu hikâye diğer hikâyelerden başka bir kurgu ile yazılmıştır. Özlü’nün en çok etkilendiği yazar Kafka’dır. Bu öyküde, Kafka’nın ‘Şato’ romanında geçen kahramanlarından olan Klamm ile bir hayali kurgu tasarlamıştır. Hikâye merkez postanesinde geçmesi yönüyle de dikkat çekmektedir.³¹ Devamlı Kafka okuyan yazarın bir roman kahramanı üzerine hikâye kurgulaması da o ülkedeki tek başlılığın yarattığı yalnızlık hali ile roman kahramanlarına sığınışını göstermesi açısından dikkate değerdir.

²⁹ Özlü, *Stockholm Öyküleri/ Diskotekte Bir Yazar...*, 83.

³⁰ Özlü, *Stockholm Öyküleri/ Eczane...*, 142

³¹ Özlü, *Stockholm Öyküleri/ Merkez Postanesi’nde...*, 131.

Sonuç

Demir Özlü 'nün 1979 yılında Türkiye'den ayrılması ve yurtdışında kaldığı on yıllık süre içinde yaşadığı sürgünlük, memleketinden ve sevdiklerinden ayrı kalmanın hüznü ve bunun sonucu olarak hissettiği yalnızlık ve yabancılaşma duygusu "*Stockholm Öyküleri*" kitabındaki tüm öykülerde hikâyelerin temini oluşturan ana hatlar olmuştur. Demir Özlü' nün hikâyeleri, psikolojik yönü ağır basan konulardan meydana gelmektedir. Bu sebeple insan psikolojisini etkileyen ve onu yansıtan tüm canlı ve cansız varlıklar onun eserinde önem teşkil eder. Kendi içine kapanan, geçmişinden, kendi gerçeğinden ayrı düşmüş, bulunduğu ortama yabancı ve yalnız bir insan ile mekân arasında kuvvetli bir bağ oluşması kaçınılmaz olmuştur. Özlü, insan-mekân bağlamından hareketle kahramanın duygu ve düşünce değişimini, bulunduğu ruh halini fazlaca yansıtmıştır. "*Stockholm Öyküleri*", mekân kavramı üzerine kurulu bir eserdir. Hatta öyle ki eserde bulunan birçok hikâye başlığı bir mekân adıdır. Bu da Özlü' nün hikâyelerindeki mekân unsurunun önemini başlı başına gösteren ayrı bir noktadır. Öykülerde, şahsi veya genel olarak hemen her türlü mekân, anlatıcının ruh halini yansıtan bir tasvirle okuyucuya aktarılmaktadır. Burada mekân, bir bar, lokanta, kahve, ev veya eczane olabilmekte hatta çoklukla şehrin tamamı öyküleri bir mekân olarak kuşatabilmektedir. Kent insanının yaşamı, çevresiyle olan ilişkileri, kahramanın yalnızlığı ve yabancılaşma, mekânlar ile kurduğu anlamsal ve öznel bağ çerçevesinde hikâyelerde işlenir ve bireyin iç dünyasına ait semboller, mekânın anlatımı ile ifade edilir. Özlü, hikâyelerini klasik bir yapıyla vermez okura. Herhangi bir olayın yerine bir durum veya göstergeden hareketle mekân ve kişi anlatımıyla bir aksiyon sağlanır. Belli bir olayın olmaması da mekânı ve mekânın yansıtıcı rolünü, simgesel değerini ön plana çıkaran noktalardan biridir. Açık ve kapalı mekânlar başlıkları altında tahlil ettiğimiz öykülerde hemen her türlü mekân unsuru gözümüze çarpmakla birlikte bu mekânlar arasında en büyük pay, 'şehir' kavramına aittir. Yazar için iki şehir çok büyük öneme sahiptir. Bunlar İstanbul ve Stockholm'dür. İstanbul yazarın hayatının geçtiği ve geçmişine ait her türlü izi barındıran yer olması sebebiyle birçok öyküde kahramanın ruh halini açan anahtar durumundadır. Stockholm ise kahramanın bugününü yaşadığı yer olarak gerek insanıyla gerek kültürüyle gerekse mimarisıyla –hemen her özelliği ile- öykülerde devamlı olarak adeta bir yapı taşı

olarak okurun karşısına çıkmaktadır. Öykülerin en belirgin özelliği, kahramanın devamlı surette İstanbul ile Stockholm'ü karşılaştırması ve geçmişine duyduğu özlem ile hissettiği yalnızlık ve içinde bulunduğu yerde duyduğu yabancılik hissidir. Bu sadece şehrin arka planında gerçekleşen bir durum değildir. Öykülerde işlenen her mekân kahramanın bu hissiyatını ve ruh halini yansıtır niteliktedir.Sonuç olarak Demir Özlü, geçirdiği uzun sürgünlük yıllarında kaleme aldığı *Stockholm Öyküleri* adlı eserinde, kendi yaşam hikâyesiyle paralellik gösteren birçok hikâye yazmıştır. Bu hikâyelerde kahramanın geçmişine duyduğu özlemi ve içinde bulunduğu zamanın duygu ve düşünce akışını, mekân-insan ekseninde okuyucuya aktarmıştır. Mekân kavramı onun eserinde yalnızlığın ve yabancılığın bir sembolü olarak insan psikolojisini yansıtmış ve bu yönüyle eserde büyük bir öneme sahip olmuştur.

Kaynaklar

AKTAŞ, Ş., *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, Ankara: Akçağ Yayınları, 1984.

DİRLİKİYAPAN ÖZATA, J., *Kabuğunu Kıran Hikaye (Türk Öykücülüğünde 1950 Kuşağı)*, İstanbul: Metis Yayınları, 2013.

KOLCU, A. İ., *Öykü Sanatı*, Konya: Salkım Söğüt Yayınevi, 2006.

ÖZLÜ, D., *Sürgünde On Yıl*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2001.

ÖZLÜ, D., *Sürgün Küçük Bulutlar (Bütün Öyküler)*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2012.

TEKİN, M., *Roman Sanatı 1*, İstanbul: Ötüken Yayınları, 2016.